

- mezinárodních vztahů, s. 114–115.
- ²¹ *Anfragebeantwortung*, 23. 11. 2009. On-line: (www.parlinkom.gv.at/PG/DE/XXIV/AB/AB_03056/fname_172899.pdf#search=%22bene%C5%A1%20statue%22).
- ²² *Rakousko odmítá výjimku v Lisabonské smlouvě pro Česko*. Česká tisková kancelář, 13. 10. 2010.
- ²³ *Vídeň ústup USA v otázce základny vítá, Slovensko bere na vědomí*. Česká tisková kancelář, 17. 9. 2009.
- ²⁴ *Battle Gross: EU není trpaslík ani obr*. NATOAKTUAL, 3. 8. 2009. On-line: (www.natoaktual.cz/battle-groups-eu-neni-ani-trpaslik-ani-obr-fgs-na_analyzy.asp?c=A090803_132503_na_analyzy_m02).
- ²⁵ *Česko-rakouské policejní týmy mají stále více práce*. Česká tisková kancelář, 2. 11. 2009.
- ²⁶ *Dolnorakouskou zemskou výstavu již zhlédlo 300 000 návštěvníků*. Česká tisková kancelář, 28. 9. 2009.
- ²⁷ *NSS: Územní plán Břeclavska nebyl schválen podle platných předpisů*. Česká tisková kancelář, 26. 11. 2009.
- ²⁸ *Mezi Znojmem a Šatovem dnes projel první elektrický vlak, z Vídně*. Česká tisková kancelář, 12. 11. 2009.
- ²⁹ *Zpracováno dle informací Bussinesinfo.cz, teritoriální informace o Rakousku*. On-line: (www.businessinfo.cz/cz/sti/rakousko-obchodni-a-ekonomicka-spoluprace-s-cr/7/1000794/).
- ³⁰ *HN: Rakouský Vamed koupil provozovatele tří nemocnic a kliniky*. Česká tisková kancelář, 18. 9. 2009.
- ³¹ *Česko nechce vstupovat do střetů Slovenska s Maďarskem*. Česká tisková kancelář, 26. 8. 2009.
- ³² *Sme: České předsednictví má podle Lajčáka šanci získat „amnestii“*. Česká tisková kancelář, 27. 4. 2009.
- ³³ *Fico: Slovensko v EU zablokuje ČR výjimku, pokud nebude i pro Slovensko*. Česká tisková kancelář, 19. 10. 2009.
- ³⁴ *Paroubek chce reakci ministra zahraničí na maďarské extremisty*. Česká tisková kancelář, 16. 6. 2009.
- ³⁵ *Klaus demontoval, že mluvil o teritoriálních nárocích Maďarům*. Česká tisková kancelář, 12. 9. 2009.
- ³⁶ *Česko-slovenská Battle Group připravena*. Ministerstvo obrany ČR, AČR, 26. 6. 2009. On-line: (www.acr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/cesko-slovenska-battle-group-pripravena-14417/).
- ³⁷ *Češi a Slováci chtějí propojit rozvojovou pomoc v Srbsku*. Česká tisková kancelář, 16. 4. 2009.
- ³⁸ *Slováci schválili společné zastoupení s Českem v MMF a SB*. Česká tisková kancelář, 22. 4. 2009.
- ³⁹ *JAVYS a ČEZ prý založí společný podnik do dvou měsíců*. Česká tisková kancelář, 29. 10. 2009.
- ⁴⁰ *Slovensko navzdory připomínkám obnovuje železniční holding*. E15, 12. 2. 2010.

Kapitola 6

Spolková republika Německo v české zahraniční politice

*Vladimír Handl*¹

VZTAH K NĚMECKU V ČESKÉM POLITICKÉM PROSTORU

Pro českou politickou scénu představoval vztah vůči SRN v roce 2009 vůbec nejdůležitější bilaterální relaci: Bez těsné a systematické spolupráce a německé podpory by ČR těžko relativně úspěšně obstála ve své jedinečné roli předsednického státu EU. Vztahy s německým partnerem měly ovšem zásadní význam také pro vývoj české ekonomiky a rozvoje příhraničních regionů. Depolitizovaná spolupráce se SRN v prakticky orientované „sousedské“ agendě byla dlouhodobě předmětem vnitropolitického konsenzu.

Stejně jako ostatní země, nebyla SRN zmíněna v programovém prohlášení vlády Jana Fischera z 1. června. Je výrazem normality vztahů, že se německý soused již neobjevoval jako zvláštní téma a byl vnímán v rámci regionu (rozvoj sousedských vztahů) a multilaterálních institucí (spolupráce v rámci EU a NATO).²

Běžná *nepolitická spolupráce* s Německem byla značně decentralizovaná a probíhala povětšinou mimo politickou sféru. Měla proto velmi stabilní charakter, změny v politické konstelaci se jí dotýkaly jen omezeně. Spíše než ideově-politické preference ovlivňovaly dynamiku spolupráce akceschopnost a institucionální kapacita odpovědných orgánů, rozsah finančních prostředků, ale také osobní a skupinové zájmy politických a administrativních aktérů propojených s podnikatelskou sférou.

Politická agenda vztahů se SRN se v roce 2009 soustředila na české předsednictví v EU. Nespektakulární charakter spolupráce ovšem v kontextu chybějící veřejné debaty o české politice v EU znamenal, že vnímání Německa jako evropského a mezinárodního aktéra za reálnou úrovní blízkosti české a německé politiky v EU zaostávalo. Přitom se potvrdilo, že pokud jde o efektivní působení v rámci EU, představuje Německo pro českou politiku nejvýznamnějšího partnera. Toto poznání sdíleli poprvé rovněž zastánci českého atlantismu. Vstřícný postup SRN vynikal zejména v kontrastu s asertivním postojem politiky francouzské. Mezinárodní spolupráce a závazky

ovšem měly jen omezenou disciplinující roli: ČSSD postupovala při prosazení hlasování o důvěře vládě čistě podle logiky vnitropolitického boje. Důvěra, kterou si česká politika v SRN a EU postupně budovala, dostala vážnou ránu.

Požadavek prezidenta Klause, aby byla před *ratifikací Lisabonské smlouvy* dodatečně garantována platnost dekretů prezidenta Beneše potvrdil, že dále existuje podstatný mobilizační potenciál historicky zformovaných představ o ohrožení ze strany Německa. V přístupu některých odpůrců prohlubování EU se zjevně v *Lisabonské smlouvě* spojovaly dva druhy „ohrožení“ ze strany Německa – tedy obava z historické revize a mocenské asymetrie – s odporem vůči normativní a regulativní roli EU, k níž navíc Německo vždy významně přispívalo.

Důležitým, ale méně probíraným tématem vztahů se SRN byla *energetická bezpečnost*. Ve vládních institucích a od středu doprava politického spektra převažoval kritický pohled na německo-ruský projekt Nord Stream. Například náměstek ministerstva průmyslu a obchodu T. Hüner mínil, že se Německo nezachovalo správně, když si vyjednalo zřízení „vlastního plynovodu“ s Ruskem.³ Jiné hlasy naopak zdůrazňovaly, že ČR má možnost z projektu rovněž profitovat.⁴

Mezi profilová témata patřila otázka přístupů k *řešení světové hospodářské krize*. Téma se stalo prioritou českého předsednictví, na níž se Praha a Berlín do značné míry shodly. Ale pokud jde o státní podporu domácí ekonomice, narážela praxe německé politiky na odmítání zejména představitelů ODS, prezidenta a liberálních ekonomů.

Česká politika věnovala pozornost *německým parlamentním volbám* v září 2009. Sjednacími premisou bylo očekávání, že se německá politika nebude zásadním způsobem měnit: důvěra v principy německé politiky a její přetrvávající konsenzus se ukázaly jako velmi solidní. Výjimku představovaly obavy v atlantistických kruzích z toho, že Frank Walter Steinmeier, kancléřský kandidát SPD, by mohl hrát roli pouhé „prodloužené ruky“ pro-proputinovsky orientovaného Gerharda Schrödera.⁵ Nejistota přetrvávala rovněž, pokud jde o historická témata: nebylo zcela jasné, zda CSU vůči CDU a FDP neprosadí silnější podporu alespoň symbolických témat Svazu vyhnanců.

Image České republiky v Německu dosáhla dosud nejlepší úroveň i nejhlubšího propadu – obojí v kontextu evropské politiky. Nejasnost kolem předčasných voleb, útoky proti Ústavnímu soudu ČR a sebedestruktivní chování některých českých aktérů poněkud vyvažovaly mediálně vděčné události, jako (tradičně) vystoupení Václava Havla, ale také překvapivě návštěva papeže v České republice: německý tisk oceňoval, že převážně ateističtí Češi papeže přivítali důstojně.⁶

Významný faktor česko-německé relace představovala *personalizace politiky*. Dobrý vztah spolupráce panoval mezi premiérem Topolánkem a kancléřkou Merkelovou, důvěryplný kontakt trval mezi ministry Steinmeierem a Schwarzenbergem, na nějž se snažil navázat i ministr Jan Kohout. Premiér Jan Fischer v Německu postupně získal pozitivní image akceschopného a spolehlivého politika. Na nejvyšší úrovni měly kontakty nicméně převážně „udržovací charakter“; svržení vlády tak neumožnilo plně využít pozitivní zkušenost oboustranné spolupráce z doby českého předsednictví v EU. Převládal stav, kdy aktivní diplomacie vůči Německu neměla v české politické elitě odpovídající podporu, o Německu neprobíhala žádná podstatná debata. Odbor střední Evropy MZV nicméně vypracoval základní koncepční podklad pro za-

měření politiky ve vztahu k SRN. Shrnoval dosažený stav a charakterizoval aktuální agendu. Představoval východisko širší a podrobnější debaty a mohl by posloužit i jako motivační dokument pro zpracování navazujících analýz.

V závěru roku byla vrcholem vzájemných vztahů *návštěva nového ministra zahraničních věcí Guida Westerwelleho*. Proběhla sice téměř mimo pozornost médií, ale z pohledu české strany byla důležitým krokem k formování vztahu na příští období. Česká strana usilovala o to, využít – podobně jako polská diplomacie – nástupu nové vlády a nového ministra k posílení vzájemné spolupráce a úspěšně jednat o zavedení větší intenzity a pravidelnosti vzájemných konzultací (budou se konat dvakrát do roka na úrovni MZV), a podařilo se také získat podporu nového německého ministra pro větší koordinaci politiky obou zemí a konzultační mechanismus, jenž by hledal mj. možnosti spolupráce v oblasti východního partnerství a energetické bezpečnosti.

SPOLKOVÁ REPUBLIKA NĚMECKO V ČESKÉ ZAHRA NIČNÍ POLITICE: AGENDA A UDÁLOSTI

Česko-německé vztahy v kontextu předsednictví ČR v EU

Německá strana podpořila české předsednictví v jeho přípravě i průběhu.⁷ Bylo to možné nejen díky naznačené blízkosti, ale i proto, že se česká vláda postavila za ratifikaci *Lisabonské smlouvy*. Předmětem vyjednávání naopak byly odlišné představy o tématech, jako bylo další rozšiřování EU, charakter východního partnerství a otevření pracovního trhu SRN.

V německých médiích se zpočátku objevovala obava z vedení EU jako „české švejkády“.⁸ Rovněž obecné hodnocení přístupu českého předsednictví k blízkovýchodnímu konfliktu bylo dosti kritické. Naopak v zásadě pozitivně byla vnímána role Prahy v řešení plynové krize z počátku roku. Pozitivní zlom ve vnímání předsednictví přišel během březnové vrcholné schůzky EU. Následující svržení vlády vrátilo do oběhu všechny nelichotivé předsudky.⁹ Přesto se německé odborné kruhy a představitelé státní správy shodovali na pozitivním hodnocení dobré práce českých úředníků a expertů.¹⁰ Praha byla podle některých názorů v důsledku intenzivní spolupráce a vysoké míry institucionální spolehlivosti zařazena v německém vnímání „mezi staré členské země EU“.¹¹ Bezprecedentní vstřícnost projevila kancléřka Merkelová, když několikrát integrovala českou stranu jako předsednictví EU do jednání, na něž nedostala pozvání. Přizvala tak premiéra Topolánka a ministra Schwarzenberga do svého letadla k letu na blízkovýchodní summit v Šarm aš-Šajchu (18. ledna), a umožnila jim tak reprezentovat předsednictví EU. Podobně prosadila zástupce ČR na jednání skupiny G20 v Londýně.¹² Podpořila českou opozici vůči snahám francouzské politiky dotovat svůj automobilový průmysl.¹³ V Německu si zvláštní autoritu vydobyl ministr zahraničních věcí Karel Schwarzenberg, výborné pracovní kontakty si vytvořil např. velvyslanec pro oblast energetické bezpečnosti Václav Bartuška, místopředseda vlády pro evropské záležitosti Alexandr Vondra, první náměstek MZV Tomáš Pojar, dlouhodobě pak zastupitelský úřad ČR v čele s velvyslancem v SRN Rudolfem Jindrákem.

Po pádu vlády našla tzv. úřednická vláda plnou podporu opět zejména u německých partnerů.¹⁴ Kancléřka Merkelová se jako jediný představitel velké země účastnila vrcholné schůzky EU k Východnímu partnerství (7. května). Projekt ovšem neměl antagonizovat Rusko, nezahrnul příslib přijetí dalších zemí do EU a nezaváděl bezvívový styk se zeměmi, jež zahrnoval. I po zbytek roku zůstalo východní partnerství důležitým tématem v česko-německých vztazích.

Ratifikace Lisabonské smlouvy

Odpůrci „Lisabonu“ v ČR přivítali zřetelný kritický odstup německého ústavního soudu od stavu evropské integrace.¹⁵ Členové Spolkového ústavního soudu v čele s jeho předsedou navštívili české partnery v Brně a jednali o ochraně ústavnosti a *Lisabonské smlouvě*.¹⁶ V říjnu byl Ústavní soud ČR kritizován za to, že přijal nového německého velvyslance Johannese Haindla; bránil se nicméně tím, že šlo o nástupní návštěvu nového německého diplomata.¹⁷ Prezident Klaus nezískal pochopení SRN stran platnosti dekretů prezidenta Beneše,¹⁸ Berlín ale podpořil kompromis.

V německých médiích někdy splývala pozice prezidenta a vlády.¹⁹ Naopak schválení *Lisabonské smlouvy* Senátem a poté i Ústavním soudem ČR bylo v Německu uvítáno jako projev odpovědnosti české politiky za Evropskou unii.²⁰

SZBP a vojenská politika

Rok 2009 uzavřel první dekádu od vstupu ČR do NATO; nová spojenecká zkušenost vyústila ve sblížení jak obou států, tak jejich armád.²¹ Během silně proatlantické vlády v Praze trvaly v postoji obou států některé strategické odlišnosti: čeští atlantisté se plně stavěli za americký program protiraketové obrany; ke smyslu a charakteru tohoto programu se německá vláda stavěla značně zdrženlivě.²² Skutečnost, že americká strana projekt zcela rekonfigurovala, oslabil nedůvěru, kterou vůči německé politice čeští zastánci protiraketové obrany projevovali.²³

Česká strana také nesdílela historická omezení použití ozbrojených sil, která se stala součástí poválečné bezpečnostní kultury SRN. Výrazem praktické kompatibility obou armád naopak byla spolupráce v *Air Policing* vzdušného prostoru baltských států NATO. Pozice obou států byly slučitelné i v otázce reformy NATO a strany se dohodly na vytvoření expertní skupiny, která by se danou problematikou měla zabývat.

Evropské velitelství, které pro EU v Geltowě u Postupimi vytvořil Bundeswehr, v roce 2009 využívala česko-slovenská battlegroup. Tato spolupráce je vnímána jako významný projev kompatibility a vzájemné důvěry mezi oběma státy a jejich ozbrojenými silami.²⁴ Obě strany se shodovaly na tom, že perspektiva společné battlegroup 2012 představuje důležitý nový projekt, který by mohl do jisté míry nahradit chybějící společnou stálou jednotku.

Vnitro

Česká strana chtěla spojit program východního partnerství s liberálním vízovým režimem, musela nakonec akceptovat výhrady SRN (a dalších států) a svůj program přizpůsobit: obava SRN z bezpečnostní a sociálně-ekonomické zátěže byla příliš velká.

Trvalo napětí kolem kontrol českých cestujících, které na svém území v příhraničním pásmu (v souladu literou, méně ovšem s duchem schengenského hraničního kodexu) provádí německá policie.²⁵ Jde o akce, které jsou českými občany pociťovány jako diskriminační a převažují jednoznačně na bavorské straně hranice. Na podzim proto každá ze stran přijala opatření, která předpokládala větší transparentnost, posílení kontrol na české straně (strategie ministra vnitra Peciny) a zintenzivnění společných kontrol i společné práce s tiskem a veřejností.²⁶ Pokračovalo snižování kriminality v příhraniční oblasti, a to jak v Bavorsku, tak v Sasku.²⁷

Bezpečnostní problém představovaly kontakty českých a saských neonacistů, zejména mezi NPĐ a českým Národním odporem a Dělnickou stranou.²⁸ Česká strana se snažila účinně zakročit proti pronikání neonacistických skupin na české území.²⁹

Zároveň pokračovala politika zpřístupnění českoněmeckých hranic: Na Šumavě tak byly v červenci otevřeny tři nové hraniční přechody pro pěší turisty.

Sociální věci a zdravotnictví

Od počátku roku platila poněkud zjednodušená procedura pro zaměstnání českých občanů s vysokoškolským vzděláním v SRN. Jedním z nemnoha konsenzuálních cílů české politiky v EU bylo odstranit omezení pro pohyb pracovních sil.³⁰ Tento požadavek podporovali i němečtí ekonomičtí odborníci³¹ a eurokomisař Vladimír Špidla.³² Německá strana z vnitropolitických důvodů nicméně ochranu pracovního trhu ukončí dubnem 2011. Podstatným způsobem narostl počet zaměstnanců, kteří denně dojíždějí za prací do SRN.³³ Pokračovala jednání o přeshraniční nasazení záchranné služby. Rozvíjely se partnerské vztahy zdravotních zařízení sousedních regionů.³⁴

Historická agenda: rostoucí angažovanost české společnosti

Tematizace dekretů prezidenta Beneše ve sporu o *Lisabonskou smlouvu* zpochybňovala historický konsenzus v česko-německých vztazích. Sudetoněmecké krajské sdružení sice rituálně usilovalo o zrušení platnosti dekretů prezidenta Beneše,³⁵ ale nanejvýš přispívalo k blokáde česko-bavorských vztahů na politické úrovni. Opt-out z Charty práv vnesl odlišné standardy do postavení občanů ČR a SRN v EU.

Hlavní pozornost patřila dvacátému výročí pádu berlínské zdi a „sametové revoluce“, a tedy osobnostem, jako je Václav Havel.³⁶ V Berlíně se 1. října v panelové diskusi setkal se svým bývalým mentorem, exprezidentem Richardem von Weizsäckerem, a 3. října obdržel ocenění německých médií *Quadriga*.

Vláda ČR považovala za čistě vnitroněmeckou záležitost projekt veřejnoprávní nadace Útěk, vyhnání, usmíření.³⁷ Rostla však neformální angažovanost, s níž se česká společnost zabývá tragickou minulostí. Tak česká policie zjistila viníky poválečného masakru Němců v Postoloprtech na Lounsku,³⁸ v Kryštofově Údolí na Liberecku obnovili občané hroby padesáti někdejších německých obyvatel atd. Nevyřešená zůstala majetkoprávní kauza města Cheb, které se snaží prodat hájovnu a pozemek (623 hektarů), jež od roku 1927 právoplatně vlastní poblíž německého Tirschereuthu.³⁹ Naopak řešení našel požadavek na odškodnění českých občanů, kteří za války nuceně pracovali v ghettech.⁴⁰

Vzhledem k hospodářské krizi vzrostla role česko-německého Fondu budoucnosti. Během roku schválil podporu zhruba 600 projektů nekomerční česko-německé spolupráce dotací celkem 76 mil Kč.⁴¹

Byla zahájena rekonstrukce Muzea Ústí nad Labem, do něhož přesídlí i obecně prospěšná společnost Collegium Bohemicum. Collegium v roce 2009 organizovalo (v Čechách poprvé) Středoevropský den o česko-saské odborné spolupráci.⁴² Česká strana se nezapojila do kontroverze stran jmenování Eriky Steinbachové do rady veřejnoprávní nadace Útěk, vyhnání, usmíření, ministr Kohout nicméně podpořil postoj ministra Westerwelleho, když zdůraznil, že podobné projekty mají národy spojovat, nikoli rozdělovat.

Hospodářství

Německo zůstávalo hlavním hospodářským partnerem České republiky, ale vzhledem k hospodářské krizi klesla vzájemná obchodní výměna za první půlrok o 18,7 %, český vývoz o 12,8 %, a dovoz dokonce o 25,6 %.⁴³ Mírně se snížila rovněž přitažlivost ČR pro německé investory.⁴⁴ Členství v EU umožnilo relativní pokles (a zároveň absolutní nárůst) podílu SRN na českém zahraničním obchodě. Některá protikrizová opatření vlády SRN se v liberálních kruzích ČR setkala se systémovou kritikou. Česká vláda požádala Evropskou komisi o posouzení podpory německé vlády při prodeji automobilky Opel.⁴⁵ Ale celkově německé „šrotovné“, rozpočtové balíčky a nákladná záchrana německých bank české ekonomice pomohly.⁴⁶ Jen prodej Škody Volkswagen díky čínskému trhu a německému „šrotovnému“ vzrostl v říjnu meziročně o 33 %.⁴⁷ Zásadním úkolem českého hospodářství bylo udržet úroveň exportu zahraničních firem, etablovaných v ČR, do SRN (60–70 % českého vývozu do SRN), stejně tak i českých podniků (30–40 % vývozu). Pozici českého hospodářství přitom oslabuje nedostatek kvalifikovaných pracovních sil, růst ceny práce (blíží se úrovni SRN) a chybějící euro.⁴⁸ 60 % německých firem investujících v ČR vnímá Slovensko díky euru jako přitažlivějšího partnera.

Energetika

Německo se po lednové „plynové krizi“ začalo více orientovat na posílení energetické politiky EU, včetně projevů solidarity a technických opatření, jako je propojování energetických sítí v rámci EU. V České republice se angažovaly hlavní německé energetické firmy E.ON a RWE, které zajistily, aby ČR v lednu během „plynové krize“ urychleně získala náhradní zdroje.⁴⁹ Na základě mezivládní dohody mohou být na území SRN skladovány strategické energetické zásoby ČR.⁵⁰ RWE svou angažovanost dále rozšiřoval a plánoval kromě výstavby plynovodu Gazela, který propojí plynovod Nord Stream s ČR, také výstavbu plynovodu LBL (spojnice se vznikajícím plynovodem Nabucco)⁵¹ a rozšiřování zásobníků plynu. Trvala obava, aby německé soukromé firmy neprodaly část svých aktivit ruským firmám.

Do SRN expandoval ČEZ např. nákupem německých dolů MIBRAG a právy na výstavbu uhelné elektrárny.⁵² Z pouhého „obchodníka s elektřinou“ se tak stával aktivním účastníkem německého energetického sektoru.⁵³ Česká strana má zájem na

prodloužení životnosti německých jaderných elektráren, pro které se rozhodla nová vládní koalice, a tím snížení závislosti SRN na dodávkách nafty a plynu z Ruska a nestabilních regionů. Na druhé straně narazily české plány na výstavbu úložiště jaderného odpadu ve vojenském újezdu Boletice v oblasti Šumavy na ostrý odpor v Bavorsku, Horních Rakousech i jižních Čechách.⁵⁴

Doprava

Ve střednědobém výhledu deseti let se plánovala výstavba vysokorychlostní tratě Praha–Mnichov,⁵⁵ s problémy se nadále setkávala výstavba koridoru Praha–Draždany.⁵⁶ Německé firmy se podílely na krajské dopravě a vytvářely konkurenci ČD.⁵⁷ Přípravoval se projekt zkvalitnění euroregionálního systému přeshraniční dopravy v oblastech Bavorského lesa, Českého lesa a Šumavy; vychází z dosud jediného přeshraničního systému ČR „Ergonet“.⁵⁸ Rozvíjela se infrastruktura pro cyklistickou turistiku.

Ekologie

Základní kompatibilita přístupů a institucionalizace vzájemných vztahů na úrovni vlád umožňuje oběma stranám vystupovat jako partneři. Jistě i díky stranickému obsazení resortu zástupcem Strany zelených byla politika MŽP dosti ambiciózní a získala podporu německého resortního partnera. Tak získalo MŽP ČR dvouletý twinningový projekt v Srbsku, v němž SRN figuruje jako juniorní partner české strany.⁵⁹ Naopak prezident Klaus setrval na svém kritickém postoji, a stavěl se dokonce i poměrně nediplomaticky proti kancléřce Merkelové.⁶⁰

Českoněmecké vztahy nadále zatěžovala otázka nelegálních skládek.⁶¹ Snaha české strany – kontroverzní ve veřejnosti obou zemí – zajistit konečné úložiště jaderného odpadu vnímala politika na spolkové úrovni s pochopením.⁶²

Země a kraje

Tam, kde jsou vztahy s německými zeměmi a regiony (např. oblast trojzemí Jižní Čechy–Bavorsko–Rakousko) institucionalizované a stabilizované, pokračují i po volbě nových krajských zastupitelstev.

Dvacetiletí přeshraniční spolupráce znamená vysokou intenzitu vzájemných vztahů a jejich přirozenou decentralizaci. Jen v bavorsko-českém úseku Euroregion Egrensis vzniklo za dobu existence Euroregionu Egrensis 25 partnerských vazeb mezi městy a obcemi.⁶³

Pro českou stranu zůstávalo Bavorsko nejvýznamnějším hospodářským partnerem. Ale vzájemnému vztahu stále chyběla politická dimenze, jež je zatížena otázkou minulosti.⁶⁴ Nejvyspělejší politické vztahy proto měla ČR se Saskem. Rostl význam Severního Porýní-Vestfálska: existovalo zde okolo 40 firem s českou účastí a objem obchodu za posledních deset let vzrostl pětinašobně. Země pro české firmy představovala bránu i do zemí Beneluxu.⁶⁵

Kultura

Vysoký standard si udržela kulturní výměna. ZÚ Berlín pořádalo v souvislosti s předsednictvím a dvacátým výročí demokratických revolucí jen v první polovině roku 23 akcí. K vrcholům celoročního programu patřily akce na přelomu října a listopadu za mediálně vděčné účasti V. Havla. Mezi kulturní akce celoněmeckého formátu patřil festival architektury, pořádaný na ZÚ a v Českém centru. Tradičně vysokou úroveň měl již 14. Pražský divadelní festival německého jazyka, ale rovněž festival německy mluvených filmů. Probíhaly dny české kultury na zemské úrovni, např. v Brémách a Sasku.⁶⁶ V Mnichově byla uspořádána výstava projektu o sudetoněmeckých antifašistech Zapomenutí hrdinové. V září se v Českých Budějovicích konal 15. ročník výstavy Vzdělání a řemeslo. Jde o součást česko-bavorského projektu Perspektivy přeshraničního vzdělávání.

SPOLKOVÁ REPUBLIKA NĚMECKO V ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITICE: INSTITUTE A AKTÉŘI

Parlament ČR se speciálně vztahy s Německem téměř nezabýval, téma se ovšem objevovalo v řadě souvislostí vycházejících z potřeb aktuální politiky. Hospodářský výbor Poslanecké sněmovny opakovaně zmiňoval téma omezení volného pohybu služeb.⁶⁷ Energetická komise hospodářského výboru poukazovala na to, že Německo výstavbu plynovodu Nord Stream nekonzultovalo s partnery na východ od svých hranic.⁶⁸ Na jednání Zahraničního výboru Poslanecké sněmovny zmínil Německo (a další země) A. Vondra jako příklad ratifikačního postupu, při němž parlament připravuje dodatečné zákony a usnesení.⁶⁹ Výbor pro evropské záležitosti (VEZ) si na své jednání 16. dubna pozval německého poslance EP Almara Brocka k otázkám ratifikace *Lisabonské smlouvy*.⁷⁰ Na říjnovém zasedání VEZ vyjádřil místopředseda výboru Jan Hamáček přesvědčení, že se postoj prezidenta Klause k ratifikaci *Lisabonské smlouvy* na německé straně setkal s nepochopením a situace může mít negativní dopad na vzájemné vztahy.⁷¹ Nedostatkem parlamentního rozměru politiky byla malá aktivita česko-německé parlamentní skupiny, a to na obou stranách. Vztahy s významným sousedem tak zůstávaly především věcí exekutivy, netvořily zásadní dimenzi bilaterální relace, která by přispívala ke komunikaci na úrovni *politics* a tím stabilizovala vztahy nezávisle na konstelaci na vládní úrovni.

Vláda

Koordinace politiky mezi MZV a úřadem místopředsedy vlády pro evropskou integraci se během předsednictví víceméně ustálila a ukázala se jako v podstatě efektivní. Potenciál blízkosti s Německem, vytvořený během předsednictví, byl spojen se završením odstraňování bloků v horizontálních vztazích mezi českými a německými partnery v nejrůznějších vládních institucích. Poprvé se v průběhu předsednictví uskutečnila výměna diplomatických pracovníků, kdy na MZV v Praze pracovala Petra Dachtlerová a v Berlíně od září Lenka Štětková. Ale úřednická vláda mohla spíše jen

udržovat status quo a pokračovat v probíhající agendě než prosazovat nové iniciativy. Omezená byla intenzita osobních kontaktů mezi českými a německými představiteli, kromě premiéra a ministra zahraničních věcí. Navíc dočasnost funkce premiéra a negativní image prezidenta limitovaly vztahy na nejvyšších patrech politiky, čímž se nepřímo zvýraznila role ministerstva zahraničních věcí.

Při reprezentaci českých subjektů v SRN se nadále projevovala roztržičnost, kdy paralelně působily tři agentury – CzechTrade a CzechInvest (zřizovatel MPO), dále CzechTourism (zřizovatel MMR), kromě ZÚ pak rovněž České centrum, spadající pod MZV. CzechTrade v Kolíně nad Rýnem bylo posíleno (místo jednoho nyní dva pracovníci). Hospodářská krize stimulovala dlouhodobé úvahy o racionalizaci systému. Připravovalo se modelové řešení, které by mohlo sloužit jako pilotní projekt pro zastoupení ČR v dalších zemích: MZV zvažovalo vytvoření „Czech House“ v Düsseldorfu, v němž by se „pod jednou střechou“ (a tedy se značnými úsporami) sešly CzechTrade, CzechInvest, CzechTourism, České centrum i konzulární pracoviště a obchodní zástupce ZÚ. ČR by byla po uzavření generálního konzulátu v Bonnu konečně adekvátně zastoupena v západní části Německa, s níž má bohaté hospodářské i společenské styky.

V rámci úspor, které doléhají i na českou zahraniční službu (úspory o 20 % v roce 2010), se zvažovala restrukturalizace českých zastoupení v SRN. Bylo např. zrušeno České centrum Drážďany, nadále zde nicméně působil Generální konzulát, na který přešly i kulturní funkce. Objevoval se názor, že by České centrum v Berlíně mělo být blíže ZÚ a měl by jej vést diplomat. Jako symbolické gesto dobré spolupráce aktivizovala česká strana dlouhodobou myšlenku vzájemného vstřícného řešení při zajištění objektů zastupitelských úřadů obou zemí. SRN měla nadále zájem získat do svého vlastnictví pražský Lobkovický palác, sídlo zastupitelského úřadu od poloviny sedmdesátých let a symbol německého sjednocení, česká strana očekávala nabídku adekvátního objektu nejlépe v blízkosti Braniborské brány v Berlíně. Česká republika v Berlíně vlastní architektonicky zajímavou, ale provozně a nákladově nevyhovující stavbu ve stylu moderny sedmdesátých let.⁷⁸

Po ukončení českého předsednictví v EU uzavřel svoji úspěšnou misi v Praze velvyslanec SRN Helmut Elfenkämper a byl vystřídán Johanem Haindlem, dříve radou velvyslanectví SRN ve Washingtonu.

Prezident

Vztah mezi vládou a prezidentem se dostal do téměř otevřené krizové fáze, zejména pokud jde o evropskou politiku. Prezident Klaus ve svém úspěšném manévru proti *Lisabonské smlouvě* (junktim s dekrety prezidenta Beneše) plně využil svého „vydíracího potenciálu“. Zároveň se již tradičně angažoval na zemské úrovni, zejména ve vztazích se Saskem, kdy např. 18. února přijal saského premiéra Stanislava Tillicha při jeho návštěvě Prahy. Sám navštívil Německo několikrát, cesty měly nicméně spíše společenský charakter. 9. listopadu tak zastupoval spolu s premiérem Fischerem ČR na oslavách dvacátého výročí pádu berlínské zdi.

NĚMECKÁ DIMENZE ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITIKY V POLITICKÉM, VEŘEJNÉM A MEDIÁLNÍM PROSTORU

Politické strany

Problémem české politiky byl nedostatečně široký konsenzus. Projevovalo se rozdělení politické scény na atlantický, kontinentální/evropeistický, internacionalistický a autonomistický proud.⁷³ V české a německé politice tak přetrvávala jistá asymetrie. Rozpory ohledně vztahu k *Lisabonské smlouvě* přesunuly štěpící linii mezi autonomisty na jedné straně a všemi ostatními proudy na straně druhé: Poprvé tak česká politická scéna připomínala v přístupu k EU rozvrstvení politických sil v SRN. Ale kauzální spojení odporu vůči *Lisabonské smlouvě* s „obranou“ dekretů prezidenta Beneše znejistilo i část proevropských kruhů, zejména vedení ČSSD.

S výjimkou ODS, která nadále neměla bližší vztahy se svým přirozeným partnerem v SRN – CDU –, udržovaly české politické strany přímé a značně personalizované kontakty se svými německými protějšky. V ČSSD pokračovala těsná vazba mezi předsedou strany Jiřím Paroubkem a Gerhardem Schröderem (SPD), který se zapojil do evropské volební kampaně sociální demokracie.⁷⁴ Zřejmě i tento těsný vztah vrhal na ČSSD podezření, že přejímá nekritickou „schröderovskou“ linii ve vztahu k Rusku, a nevnímá proto ani jako problematický projekt plynovodu Nord-Stream. V případě Strany zelených šlo především o pokračování vazeb na poslance Evropského parlamentu za německé Zelené Miloše Horáčka a částečně i na Daniela Cohn-Bendita.

Turbulence na politické scéně v době předsednictví v EU ukázaly, že proces evropeizace české politické scény probíhá nerovnoměrně a jeho hloubka a trvalost představují otevřenou otázku.

Veřejný prostor

Jednou z mála oblastí, k nimž se ve vztazích se SRN vyjadřovala veřejnost, byla otázka platnosti dekretů prezidenta Beneše, kdy dvě třetiny Čechů míní, že Benešovy dekrety mají nadále platit.⁷⁵ Šlo nicméně o spíše virtuální přítomnost tématu v české politice: ani česká, ani německá vláda platnost dekretů jako právního dokumentu na agendu vzájemných vztahů nestavěla.

Média

Vedlejším produktem strážlivého přístupu k česko-německým vztahům byl omezený mediální zájem o západního souseda. Média se většinou nepodílela na resuscitaci „(sudeto)německého strašáka“ v souvislosti s ratifikací *Lisabonské smlouvy*. „Sociální kapitál“ zkušeností z evropské politiky v tom sehrával významnou roli. Dvanáct let od podpisu česko-německé deklarace se v českých médiích projevilo převažujícím odstupem od tématu a odmítnutím instrumentalizace otázek minulosti pro aktuální politické účely. Plně prezidenta podpořil pouze tisk KSČM.⁷⁶ Ale pochopení pro tendenci prezidenta Klause „boboškovat“ vyjadřoval i Daniel Kaiser, píšící o „zbytkovém riziku majetkových poměrů v zemi“.⁷⁷ Doba předsednictví v EU, které se dočkalo kritické odezvy zejména na levici, zvýraznila roli SRN. Nejen *Haló noviny*, ale

také *Právo* prezentovaly např. úspěšné řešení lednové tzv. plynové krize jako zásluhu spíše Angely Merkelové než Mirka Topolánka.

Pozornost, jakou česká média udělovala Německu a reflexi předsednictví v německých médiích, celkově neodpovídala důležitosti česko-německé relace. Největší pozornost se upírala na hospodářský vývoj v SRN a jeho dopady na českou ekonomiku. V lednu z celkového počtu šesti článků bylo pět ve čtyřech hlavních listech zaměřeno na německé hospodářství, a to poměrně kriticky.⁷⁸ Zvláštní související téma představovala otázka otevření německého pracovního trhu a noviny informovaly o snaze eurokomisaře Vladimíra Špidly situaci řešit jednáním.⁷⁹ V květnu a červnu začal silit optimismus v očekávání stabilizace německé ekonomiky.⁸⁰ Německá snaha o větší odpovědnost manažerů a jejich adekvátní hodnocení byla považována za příkladnou.⁸¹ Optimistické zprávy o německém hospodářství na konci roku daly zjevně větší prostor tématům běžné vztahové agendy, jako je např. legální dovoz odpadu do ČR, či spor Chebu a německého státu o tzv. Chebský les. Kromě boje prezidenta Klause proti Lisabonu byla jen výjimečně věnována pozornost otázkám minulosti: zejména koncem roku se média zaměřila na snahy Eriky Steinbachové získat místo v řídicím orgánu nadace Útěk, vyhnání, usmíření vznikajícího v Berlíně.⁸² Důležité téma představovaly boje v Afghánistánu, včetně krvavého červencového leteckého útoku na cisterny s pohonnými hmotami, který nařídil německý velitel PRT. Pozornost poutaly také kriminální případy, které měly přeshraniční dosah. V závěru roku byla vrcholem vzájemných vztahů návštěva nového ministra zahraničních věcí Guida Westerwelleho, které ovšem média věnovala minimální pozornost.

Prakticky všechna média, kromě levicového *Práva* a komunistických *Haló novin*, vyjadřovala obavu z putinovského Ruska a údajného příklonu SRN, a zejména německé levice, k Moskvě. Gerhard Schröder byl např. prezentován jako Putinův „šerpa“, který lobbuje za ruské zájmy i v Praze.⁸³

ZÁVĚR

Rok 2009 potvrdil, že členství v EU výrazně zintenzivnilo vzájemné vztahy: Německo bylo hlavním partnerem ČR v obtížné roli předsednického státu EU. Nestálost české politiky ovšem dala za pravdu i známé tezi, že evropeizace propojuje a posiluje především horizontální vazby střední a vyšší úrovně státní administrativy. Politická elita v tomto procesu ztrácí na váze, stejně jako alespoň dosud i parlamentní orgány. Rozpor mezi neuspořádanou českou politikou a efektivní prací státního aparátu, včetně diplomatické služby, se projevil i v česko-německých vztazích.

Členství v EU zároveň zdánlivě paradoxně snižuje relativní závislost na SRN: nejen v hospodářské oblasti stimuluje přímé bilaterální a multilaterální vztahy s dalšími členy EU, v závislosti na souběhu zájmů při projednávání jednotlivých otázek integračního procesu. V české politice ovšem chyběla středně- a dlouhodobá vize, založená na analýze oblastí blízkosti a rozdílů postojů ČR a SRN.

Nedostatkem české politiky byly i nerovnovážné vztahy českých a německých politických stran. Posílení parlamentní dimenze by v této situaci přispělo ke stabilizaci

vzájemného vztahu a snížilo by výkyvy v případě střídání ve složení vlády, zejména na české straně. Tento rozměr politických vztahů mohl do jisté míry suplovat neexistující vztahy mezi některými politickými stranami, zejména ODS a německými partnery (CDU a FDP).

Národovecký „boj na obranu vlasti“ měl i dvanáct let po podpisu česko-německé deklarace, deset let od integrace do NATO a pět let po vstupu do EU jisté šance ovlivnit aktuální politiku. Reakce většiny společnosti a politické elity byla nicméně převážně věcná. Zachování platnosti dekretů prezidenta Beneše sice zůstávalo nezpochybnitelným imperativem české politiky. Sklony k nacionální hysterii a účelové „konzumaci“ minulosti se ale – zejména na rozdíl od zjištěné atmosféry poloviny devadesátých let nebo roku 2002 – projevovaly jen u nestejnorodé menšiny politických aktérů a veřejnosti.

Uznáním blízkosti přístupů a efektivity spolupráce s Německem v EU se česká politika opět přiblížila evropské normalitě: prioritní význam Německa patří ke konstantám integrační politiky všech sousedů SRN, s určitými výkyvy (jako za vlády tandemu bratrů Kaczyńských) včetně Polska. Ostatně snaha polské politiky využít nástupu konzervativně-liberální koalice Merkelová–Westerwelle k dalšímu zintenzivnění spolupráce byla s aktivizací českého přístupu k Německu zcela v souladu.

Poznámky

- ¹ Autor děkuje za řadu podnětů a připomínek odborným odpovědným pracovníkům vládních institucí a diplomatům MZV ČR, s nimiž vedl individuální rozhovory a bez nichž by tento příspěvek nemohl být sepsán. Jde o tyto osoby (jsou uváděny v abecedním pořadí, bez udání funkcí): Michal Bucháček, Jiří Čištecký, Milan Čoupek, Tomáš Ehler, Rudolf Jindrák, Jana Kvěšková, Linda Málková, Aleš Macík, Jakub Novák, Robert Otepka. Zvláštní poděkování patří Zastupitelskému úřadu ČR v Berlíně a velvyslanci Rudolfovi Jindrákovi za vytvoření optimálních podmínek při práci na textu. Publikovaný text je samozřejmě zcela v odpovědnosti autora a vyjadřuje názory, které se nemusejí shodovat s postoji uvedených osob a institucí.
- ² *Programové prohlášení vlády ČR*, 1. 6. 2009. On-line: (www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=58371&tmplid=50, cit. 20. 2. 2010).
- ³ Zápis z 58. schůze Výboru pro evropské záležitosti Poslanecké sněmovny PČR, konané 12. 11. 2009. On-line: (www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=60203, cit. 20. 2. 2010).
- ⁴ Viz vystoupení Štefana Füleho, kandidáta na post eurokomisaře. Zápis z 57. schůze Výboru pro evropské záležitosti Poslanecké sněmovny, konané 11. 11. 2009. On-line: (www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=59797, cit. 20. 2. 2010).
- ⁵ Tyto obavy ovšem nepotvrdila analýza německé politiky vůči Rusku, zpracovaná pro MZV ČR. Zkrácená verze analýzy byla publikována: Handl, Vladimír–Ehler, Tomáš: *Německá politika vůči Rusku – význam kontextu Evropské unie*. Policy paper ÚMV, srpen 2009. On-line: (www.iir.cz/upload/PolicyPapers/2009/Handl.pdf, cit. 20. 2. 2010).
- ⁶ *Die Welt: Papež si u Čechů vydobyl velký respekt, nadchl mládež*. Česká tisková kancelář, 29. 9. 2009.
- ⁷ Slovy jednoho z českých expertů ze ZÚ Berlín byli Němci „jedini z velké trojky, kdo neházeli českému předsednictví klacky pod nohy“. Navíc německá strana vždy českou stranu vyslechla, i když její názor přímo nesdílela – což se zpočátku týkalo např. projektu Východního partnerství. Rozhovor, ZÚ Berlín, 29. 9. 2009.

- ⁸ *První bilance z Německa vidí české předsednictví jako švejkádu*. Česká tisková kancelář, 27. 1. 2009.
- ⁹ Rozhovor s Peterem Beckerem, Stiftung Wissenschaft und Politik, červen 2009, Berlín.
- ¹⁰ Diferencované hodnocení českého předsednictví viz např. in: Schuch, Gereon–May, Marie-Lena (2009): *Außenpolitischer Debakel – Innenpolitische Chance. Die Übergangsregierung in Prag während der EU-Präsidentschaft*. DGAP-Standpunkt, May 2009, No. 5. On-line: (www.dgap.org/fi/europa/mittleuropa/publikationen/view/1de491250cd1802491211de9ee5fd34ca7f7b447b44.html, cit. 20. 2. 2010); Gehring, Hubertus–Delinic, Tomislav–Hierl, Katharina–Vogt, Maria (2009): *Zwischen Stolz und Sturz: Tschechische EU-Ratspräsidentschaft geht zu Ende*. 6. Newsletter zur tschechischen EU-Ratspräsidentschaft. Konrad Adenauer Stiftung, Prag. On-line: (www.kas.de/wf/doc/kas_16926-544-1-30.pdf, cit. 20. 2. 2010); Adam, Erfried (2009): *Nach dem Sturz der Tschechischen Regierung – Wie geht es weiter in Prag und mit der EU-Ratspräsidentschaft?* Kurzberichte der Friedrich Bert Stiftung, Prag, 2/2009. On-line: (www.fesprag.cz/cs/system/files/books/Kurzbericht-2-Ad-Nach%20dem%20Sturz%20der%20Tschechischen%20Regierung.pdf, cit. 20. 2. 2010); Van der Rakt, Eva (2009): *Tschechiens angekratzte Image. EU-Ratspräsidentschaft*. Zeit-Online, 27. 6. 2009. On-line: (www.zeit.de/online/2009/27/tschechien-eu-rat, cit. 20. 2. 2010); Weichsel, Volker (2009): *Tschechische Republik*. In: Weidenfeld, Werner–Wessels, Wolfgang (eds.): *Jahrbuch der Europäischen Integration 2009*. Baden-Baden: Nomos, 2010, s. 429–432.
- ¹¹ Rozhovor s poradcem pro evropské v parlamentní skupině CDU-CSU ve Spolkovém sněmu, červen 2009, Berlín.
- ¹² Rozhovory na ZÚ ČR v Berlíně, listopad 2009.
- ¹³ *Focus: EU je rozhádaná, Merkelová spíš na straně Topolánka*. Česká tisková kancelář, 12. 2. 2009.
- ¹⁴ *Kohout a Steinmeier ujišťovali o kontinuitě českého předsednictví*. Česká tisková kancelář, 11. 5. 2009.
- ¹⁵ *Německý verdikt nezměnil úmysl napadnout Lisabonskou smlouvu v ČR*. Česká tisková kancelář, 30. 6. 2009; *Klaus v MfD: I po verdiktu německého ÚS zůstávají zásadní otázky*. Česká tisková kancelář, 2. 7. 2009.
- ¹⁶ *Čeští a němečtí ústavní soudci rokovali o Lisabonské smlouvě*. Česká tisková kancelář, 17. 7. 2009.
- ¹⁷ *ÚS odmít kritiku za schůzku s diplomatem, ovlivnit se nenechá*. Česká tisková kancelář, 7. 10. 2009.
- ¹⁸ *Mluvčí německé vlády: Klaus přišel s požadavky k „Lisabonu“ pozdě*. Česká tisková kancelář, 13. 10. 2009.
- ¹⁹ Typicky např. nazvali H.-J. Schmidt a C. B. Schiltz svůj článek v *Die Welt* „Klaus smlouvu o EU v žádném případě nepodepíše“, v podtitulku ale již stálo: „Česká blokáda reformního procesu“. Viz Schmidt, H.-J.–Schiltz, C. B.: *Tschechische Reformblockade. Klaus will EU-Vertrag auf keinen Fall unterschreiben*. Die Welt, 13. 10. 2009. On-line: (www.welt.de/politik/ausland/article4830553/Klaus-will-EU-Vertrag-auf-keinen-Fall-unterschreiben.html).
- ²⁰ *Čeští senátoři odvrátili poškození ČR i EU, soudí německý tisk*. Česká tisková kancelář, 7. 5. 2009.
- ²¹ Rozhovor na MZV SRN, Berlín, 27. 6. 2009.
- ²² *Merkelová pro zapojení Ruska do štítu, věří ve vstřícného Obamu*. Česká tisková kancelář, 20. 1. 2009.
- ²³ *Obamovo zrušení štítu v ČR je pro německý tisk moudrým krokem*. Česká tisková kancelář, 18. 9. 2009.
- ²⁴ Rozhovor na MO SRN, Berlín, 3. 7. 2009.
- ²⁵ *Cheb chce jednat o kontrolách českých řidičů v Německu*. Česká tisková kancelář, 24. 2. 2009.
- ²⁶ *Německá vláda popírá nepřiměřenost kontrol u hranic s Českem*. Česká tisková kancelář, 29. 10. 2009.
- ²⁷ *Bavorská policie: Po zrušení celních kriminalita u hranic klesla*. Česká tisková kancelář, 7. 4. 2009; *Češi kriminalitu v Sasku nezvyšují, prý tam stále klesá*. Česká tisková kancelář, 10. 6. 2009.
- ²⁸ *Nebezpečné známosti – pravicový extremismus v malém pohraničním styku*. Heinrich Böll Stiftung, Sachsen 2009. On-line: (www.boell.cz/downloads/nebezpecne_znamosti.pdf, cit. 20. 2. 2010).
- ²⁹ Viz např. *Němci hajlující v sobotu v Plzni dostali trest vyhoštění*. Česká tisková kancelář, 24. 3. 2009.

- ³⁰ Nečas: *ČR chce přinejmenším rozvolnit překážky volného trhu práce*. Česká tisková kancelář, 23. 1. 2009.
- ³¹ *Podle odborníků by Německu otevření pracovního trhu prospělo*. Česká tisková kancelář, 30. 4. 2009.
- ³² *EK přijala vysvětlení Berlína a Vídně o omezeních pracovního trhu*. Česká tisková kancelář, 8. 6. 2009.
- ³³ Na celkovém počtu pendlerů do SRN se ČR podílela (stejně jako Polsko) asi 7 %. Největší počet pendlerů do SRN přijíždí z Francie a Rakouska. *Expertí: Lidí, co z pohraničí jezdí do Německa za prací, přibývá*. Česká tisková kancelář, 8. 12. 2009.
- ³⁴ *Cheb chce spolupracovat se sítí nemocnic v Německu*. Česká tisková kancelář, 3. 8. 2009.
- ³⁵ *Posselt vyzval předsednickou ČR k odstranění Benešových dekretů*. Česká tisková kancelář, 2. 1. 2009; *Na sudetoněmeckém srazu zněly různé výzvy ke zrušení dekretů*. Česká tisková kancelář, 30. 5. 2009.
- ³⁶ *Václav Havel dostal německou mediální cenu Zlatá slepice*. Česká tisková kancelář, 30. 9. 2009.
- ³⁷ *DPA: Česko potvrdilo odmítavý postoj k vysídleneckému centru*. Česká tisková kancelář, 26. 2. 2009.
- ³⁸ *Aktuálně. cz: Policie našla viníky masakru Němců na Lounsku*. Česká tisková kancelář, 1. 6. 2009.
- ³⁹ *Cheb se pokouší prodat hájovnu v Německu, patrně však neuspěje*. Česká tisková kancelář, 27. 7. 2009.
- ⁴⁰ Jde asi o sedm set osob převážně židovského původu. Viz *České oběti nacismu mohou brát za práci v ghettech německý důchod*. Česká tisková kancelář, 21. 9. 2009.
- ⁴¹ *Fond budoucnosti podporuje projekty směřující ke spolupráci a toleranci mezi mládeží*. Tisková zpráva Fondu budoucnosti, Praha, 26. 3. 2009; *Fond budoucnosti rozdělil 22 milionů korun na česko-německé projekty*. Tisková zpráva Fondu budoucnosti, Praha, 16. 6. 2009; *Fond budoucnosti se těší na nové česko-německé aktivity mládeže*. Tisková zpráva Fondu budoucnosti, Praha, 30. 9. 2009; *Češi a Němci získali 19 milionů Kč na společné projekty*. Tisková zpráva Fondu budoucnosti, Praha, 9. 12. 2009. On-line: (www.fonbudoucnosti.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=5967, cit. 20. 2. 2010).
- ⁴² Ten se konal v rámci Dnů české a německé kultury. Viz *Významná česko-saská vědecká konference přinese Ústí nad Labem hned dvě české premiéry*. On-line: (www.collegiumbohemicum.cz/clanek/160-vyznamna-cesko-saska-vedecka-konference-prinese-usti-nad-labem-hned-dve-ceske-premiery, cit. 20. 2. 2010).
- ⁴³ *Souhrnná teritoriální informace Německo*. Zpracováno a aktualizováno Zastupitelským úřadem ČR v Berlíně k 1. 10. 2009. BusinessInfo.cz, ZÚ Berlín 2009, s. 90. On-line: (www.businessinfo.cz/cz/rubrika/nemecko/1000636, cit. 20. 2. 2010).
- ⁴⁴ *Česko je z nových zemí EU třetí v atraktivitě pro německé firmy*. Česká tisková kancelář, 2. 4. 2009.
- ⁴⁵ *E15: Česko protestuje proti podpoře automobilky Opel*. Česká tisková kancelář, 12. 10. 2009.
- ⁴⁶ *Kalousek pro Ekonom: České ekonomice pomohou německé balíčky*. Česká tisková kancelář, 5. 2. 2009; *Škoda bude vyrábět fabie znovu pět dní v týdnu, díky zájmu Němců*. Česká tisková kancelář, 5. 2. 2009.
- ⁴⁷ *VW v říjnu zvýšil prodej o 11 procent, Škoda Auto o 33 procent*. Česká tisková kancelář, 13. 11. 2009.
- ⁴⁸ Macík, Aleš: *Probuzení v Německu pocítíme později*. iHNED.CZ, 19. 11. 2009.
- ⁴⁹ *RWE Transgas: Dodávky plynu již pokrývají spotřebu ČR i tranzit*. Česká tisková kancelář, 21. 1. 2009.
- ⁵⁰ Vystoupení náměstka předsedy Správy státních hmotných rezerv ing. Dušana Makovce na VEZ PSP. Zápis ze 48. schůze Výboru pro evropské záležitosti Poslanecké sněmovny PČR, konané 5. 3. 2009. On-line: (www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=53934, cit. 20. 2. 2010).
- ⁵¹ *HN: Společnost RWE plánuje v Česku nový plynovod za 2,2 mld. korun*. Česká tisková kancelář, 5. 3. 2009.
- ⁵² *ČEZ podal nabídku na koupi podílu německé energetické firmy ENSO*. Česká tisková kancelář, 27. 10. 2009.
- ⁵³ *Konsorcium ČEZ a J&T dokončilo akvizici německých dolů MIBRAG*. Česká tisková kancelář, 10. 6. 2009.

- ⁵⁴ *CSU protestuje proti uložení jaderného odpadu v jižních Čechách*. Česká tisková kancelář, 29. 5. 2009.
- ⁵⁵ *Z Prahy do Mnichova má vést vysokorychlostní trať*. Česká tisková kancelář, 25. 2. 2009.
- ⁵⁶ *Příprava koridoru z Drážďan na Prahu prý bude složitá*. Česká tisková kancelář, 26. 2. 2009.
- ⁵⁷ *ČD se nelíbí, že německý dopravce může dostat od krajů více peněz*. Česká tisková kancelář, 26. 2. 2009.
- ⁵⁸ *České a bavorské příhraničí podepsalo dohodu o rozvoji dopravy*. Česká tisková kancelář, 8. 4. 2009.
- ⁵⁹ *Jde o projekt Strengthening Administrative Capacities for Implementation of Air Quality Management System (Posílení administrativních kapacit pro implementaci systému řízení kvality ovzduší)*.
- ⁶⁰ *Klaus ve Washingtonu kritizoval výrok Merkelové o klimatu*. Česká tisková kancelář, 4. 11. 2009.
- ⁶¹ *Za nelegální skladování odpadů v Černousích dostala firma pokutu*. Česká tisková kancelář, 13. 7. 2009.
- ⁶² *Německý ministr prý sleduje českou debatu o jaderných úložistiích*. Česká tisková kancelář, 10. 9. 2009.
- ⁶³ *Neue Broschüre: „Gelebte Nachbarschaft“*. Deutsch-tschechische Presseagentur, 26. 1. 2010. On-line: (www.dtpa.de, cit. 20. 2. 2010).
- ⁶⁴ *Bavorský premiér Seehofer chce navštívit Česko*. Česká tisková kancelář, 17. 1. 2009.
- ⁶⁵ *Severní Porýní-Vestfálsko láká investory z Česka a Polska*. Česká tisková kancelář, 30. 9. 2009.
- ⁶⁶ *Ministr Riedlbauch zahájil 11. Dny české a německé kultury*. Česká tisková kancelář, 30. 10. 2009.
- ⁶⁷ Zápis z 39. schůze Hospodářského výboru Poslanecké sněmovny PČR, konané 25. 2. 2009. On-line: (www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=53596, cit. 20. 2. 2010).
- ⁶⁸ Zápis z 12. schůze Podvýboru pro podnikatelské prostředí Hospodářského výboru Poslanecké sněmovny PČR, konané 7. 4. 2009. On-line: (www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=54709, cit. 20. 2. 2010).
- ⁶⁹ Zápis z 35. schůze Zahraničního výboru Poslanecké sněmovny PČR, konané 17. 2. 2009. On-line: (www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=54625, cit. 20. 2. 2010).
- ⁷⁰ Zápis z 51. schůze Výboru pro evropské záležitosti Poslanecké sněmovny PČR, konané 15.–16. 4. 2009. On-line: (www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=54585, cit. 20. 2. 2010).
- ⁷¹ Zápis z 56. schůze Výboru pro evropské záležitosti Poslanecké sněmovny PČR, konané 23. 10. 2009. On-line: (www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=59043, cit. 20. 2. 2010).
- ⁷² *SRN prý chce vlastnit Lobkovický palác, kde má v Praze ambasádu*. Česká tisková kancelář, 17. 8. 2009.
- ⁷³ Viz Drulák, Petr: *Česká zahraniční politika v době počínajícího politického rozkladu*. In: Kořan, Michal a kol.: *Česká zahraniční politika v roce 2008. Analýza ÚMV*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2009, s. 373–379.
- ⁷⁴ *Gerhard Schröder podpořil kandidáty ČSSD v eurovolbách*. Česká tisková kancelář, 2. 6. 2009.
- ⁷⁵ *CVVM: Dvě třetiny Čechů chtějí, aby Benešovy dekrety dále platily*. Česká tisková kancelář, 4. 12. 2009.
- ⁷⁶ *Klaus brání Benešovy dekrety*. Haló noviny, 10. 10. 2009.
- ⁷⁷ *Kaiser, Daniel: Bobošíkuje prezident?* Lidové noviny, 10. 10. 2009.
- ⁷⁸ *Jde o články, které měly „Německo“ v titulku*. Viz např. Lavička, Václav: *Německo může potopit české firmy více, než se čekalo*. Hospodářské noviny, 24. 2. 2009, s. 1.
- ⁷⁹ Šafaříková, Kateřina: *Německý trh práce se Čechům neotevře*. Lidové noviny, 30. 4. 2009, s. 19.
- ⁸⁰ Kozáková, Pavla: *Důvěra v Německu stoupá*. Lidové noviny, 26. 5. 2009, s. 17.
- ⁸¹ Bouc, František: *Německé „Řešení místo strašení“*. Lidové noviny, 19. 6. 2009, s. 15.
- ⁸² Černý, Adam: *Neústupná Steinbachová rozděluje německou vládní koalici*. Hospodářské noviny, 26. 11. 2009, s. 9.
- ⁸³ Petráček, Zbyněk: *Lisabon nebo Moskva? Paroubkovi to řekne Schröder*. Lidové noviny, 2. 6. 2009. On-line: (www.lidovky.cz/petracek-lisabon-nebo-moskva-paroubkovi-to-rekne-schroder-pnz-/ln_nazory.asp?c=A090602_072637_ln_nazory_pks, cit. 20. 2. 2010).